

Innledning

Dette notatet er utformet på oppdrag fra sekretariatet i Mediemangfoldsutvalget. Premissene for notatet er å utfylle enkelte analyser fra TFoU-rapport 2016:7 (Moe og Kleiven, 2016) som er en større analyse av nordmenns nyhetskonsument, med analyser av den norske innvandrerbefolkningen. Analysene som ligger til grunn for dette notatet er basert på data fra en undersøkelse utført av det NFR-finansierte forskningsprosjektet *Mediation of Migration*, i samarbeid med analyseavdelingen i NRK (for detaljer se metodedel i Vedlegg). Oppdraget fra Mediemangfoldsutvalget innebar at jeg, så godt det lot seg gjøre, skulle utføre lignende analyser som det som gjøres i Moe og Kleiven (2016). Fordi de to spørreundersøkelsene var utformet med forskjellige formål er variabler og kategorier ikke identiske i de to undersøkelsene, og sammenligninger og diskusjoner av funn må således tolkes med dette i mente.

Notatet er ikke ment å være et selvstendig forskningsarbeid, men kun å belyse særlige elementer av nyhetsbruk og nyhetsnivå blant den delen av innvandrerbefolkningen som er undersøkt i studien fra 2012, med henvisning til funnene fra Moe og Kleiven (2016). Det er altså i stor grad premissene fra TFoU-rapporten som ligger til grunn for analysene i dette notatet. I tråd med oppdragets art gis det heller ingen lange diskusjoner og tolkninger av resultatene, men det opplyses om hvilke premisser som ligger til grunn, og hva man må være særlig oppmerksom på når man tolker resultatene.

Variasjon i interesse for nyheter

Det første vi ønsker å finne ut av er de generelle mønstrene for interesse for ulike typer av nyheter. Variablene som er brukt for å måle dette er noe annerledes enn i Moe og Kleiven (2016), men det er mulig å argumentere for at vi har tilsvarende mål i undersøkelsen dette notatet bygger på. Vi spurte tidlig i spørreskjemaet om hvor viktig det var for respondentene å følge med på ulike typer av nyheter på en skala fra 1=ikke viktig i det hele tatt, til 6=meget viktig. Også ordlyden i de ulike spørsmålene var forskjellig fra Moe og Kleivens undersøkelse (Lokale nyheter var betegnet som “stedet der du bor”; nasjonale som “det norske samfunnet”; internasjonale som “det internasjonale samfunn”; og hjemland som “ditt eller dine foreldres hjemland”).

Det var flere ulike fremgangsmåter som kunne være aktuelle for å gjøre en sammenligning med Moe og Kleiven (2016), og vi landet på å gjøre tilsvarende clusteranalyser for å se om det var de samme gruppene som viste seg. I analysene kjørte jeg en rekke ulike clusteranalyser¹ både med og uten hjemlandsvariabelen, og

¹ En clusteranalyse er en måte å gruppere objekter på slik at medlemmer av samme cluster deler en del karakteristika som skiller dem fra medlemmer av andre cluster. I tilfellet rapportert i dette notatet vil det si at respondentene som er med i samme cluster er relativt like med hensyn til deres skåre på variablene som er utgangspunktet for clusteranalysen, i dette tilfellet selvrapporert interesse for ulike typer av nyheter. Deretter kan man sammenligne clusterne for å se om det er systematiske forskjeller mellom dem.

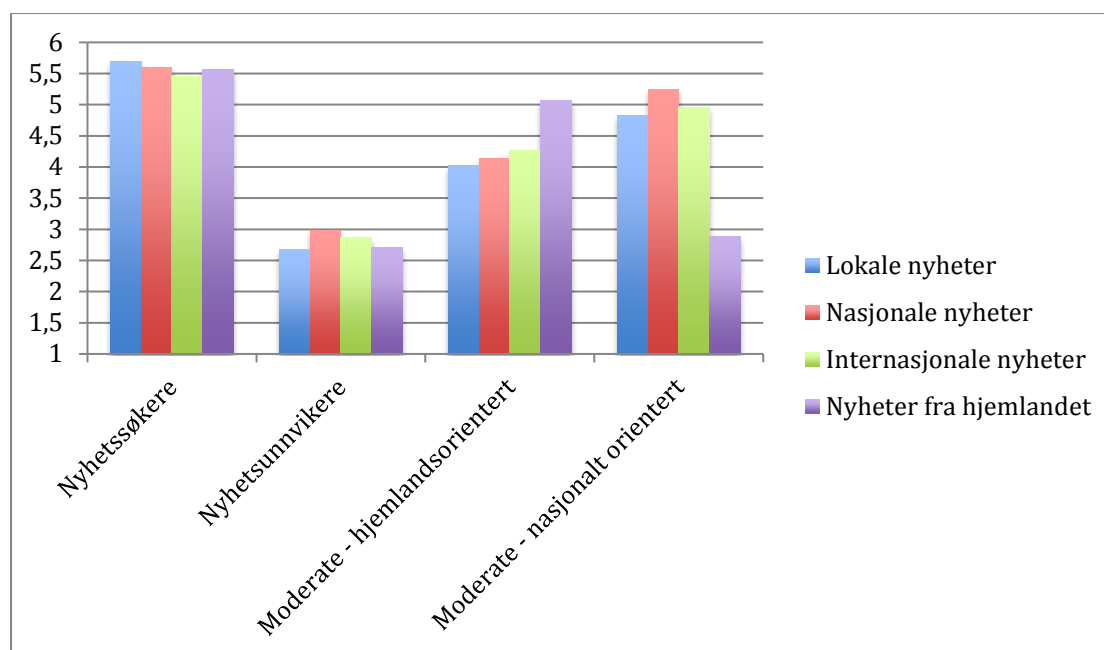

Figure 1- nyhetskonsument (clusternalyse)

med både 3 og 4 cluster. Den clusterløsningen som er enklest fortolkbar ligner i stor grad på det Moe og Kleiven (2016) fant. Som figur 1 viser har vi på den ene siden en gruppe av *nyhetssøkere* som synes det er meget viktig for dem å følge med på alle nyheter (gjennomsnittene ligger mellom 5,45 og 5,7). Denne gruppen utgjør om lag 46% av respondentene (vektet). På den andre siden finner vi en liten gruppe av det vi i tråd med Moe og Kleiven (2016) kan kalle *nyhetsunntvikere*. Her ligger snittene mellom 2,67 og 2,98, og gruppen utgjør i overkant av 7% av respondentene. Deretter finner vi to grupper med moderate til aktive nyhetsbrukere, med noe ulik profil. *Moderate – hjemlandsorientert* utgjør om lag 30% av respondentene og kjennetegnes av jevnt høy interesse for de tre første kategoriene (noe over 4 i gjennomsnittsskåre), og noe høyere interesse for hjemlandsnyheter (5,06). Den andre gruppen, *Moderate – nasjonalt orientert*, utgjør om lag 15%, og har noe høyere interesse for de tre første kategoriene (4,91-5,24), men mye lavere interesse for hjemlandsnyheter (2,88). Jeg finner altså ikke noe høyere nivå for gruppene av nyhetsunntvikere i innvandrerutvalget enn det Moe og Kleiven fant i totalbefolkningen.

Som i TFoU-rapporten vil jeg bruke disse clusterne gjennomgående i presentasjonen av de videre analysene. Jeg viser først en oversikt over ulike demografiske variable samt respondentenes svar på om de stemte ved stortingsvalget i 2011, og hvordan dette henger sammen med tilhørighet til de ulike clusterne.

Som vi kan se av tabell 1 på neste side er det relativt små effekter av utdanning, men verdt å merke seg mange flere hjemlandsorienterte i gruppen med bare ungdomsskole. Det er også relativt små kjønnsforskjeller, kvinner er mer nasjonalt orientert, mens menn er mer hjemlandsorientert. I aldersgruppene ser vi mye av den samme tendensen som Moe og Kleiven (2016) fant, og det er noen klare mønstre når det gjelder stemmegivning, som for så vidt ikke er overraskende.

Mest overraskende når vi sammenligner med data fra totalbefolkningen er kanskje at vi ikke finner en kjønns effekt i innvandrerbefolkningen når det gjelder å tilhøre

gruppen av nyhetssøkere, og at effektene av alder og utdanning ser ut til å være noe svakere enn det TFOU-rapporten finner.

Tabell 1 – *clustere og demografiske grupper*

	Nyhetssøker	Nyhetsunnvikere	Moderat- hjemlands- orientert	Moderat – nasjonalt orientert
Utdanning				
Ungdomsskole	46%	9%	37%	8%
Videregående	45%	9%	30%	16%
Høyere, 1-4 år	49%	5%	31%	15%
Høyere, +4	47%	7%	29%	17%
Kjønn				
Mann	46%	8%	34%	12%
Kvinne	48%	8%	29%	16%
Aldersgruppe				
Under 20 år	37%	10%	36%	17%
20-29	38%	10%	35%	17%
30-39	41%	9%	36%	15%
40-49	52%	5%	29%	14%
50-59	64%	5%	22%	8%
60-69	69%	3%	15%	13%
Over 70 år	62%	5%	13%	20%
Stemmegivning				
Ja	55%	7%	19%	19%
Nei	41%	8%	39%	13%
Ikke stemmerett	32%	9%	51%	7%
Total	47%	8%	31%	14%

I vår undersøkelse spurte vi også respondentene om hvor lett eller vanskelig de syntes det var å forstå norske nyheter på TV og i avis. Som det går frem av metodevedlegget bakerst i notatet svarte en stor gruppe på norsk, og det er grunn til å tro at vi i utvalget har mindre variasjon i norskkunnskaper enn i populasjonen (den totale innvandrerbefolkningen). Likevel er det klare og forventede forskjeller mellom de ulike gruppene når det gjelder hva de svarer og hvilken gruppe de tilhører. Respondentene ble bedt om å svare på hvor lett eller vanskelig de syntes det var å forstå ”norske nyhetssendinger på TV” og ”norske aviser”, og skulle svare på en skala fra 1=meget vanskelig til 6= meget enkelt. I gruppen av nyhetssøkere ligger gjennomsnittet på i overkant av 5, det vil si at de i all hovedsak synes det er enkelt å forstå både TV og aviser. I gruppene av nyhetsunnvikere og hjemlandsorienterte moderate nyhetskonsumenter har vi derimot et gjennomsnitt ned mot 4. Det betyr at de fortsatt synes det er mer enkelt enn vanskelig, men at det nok er flere i disse gruppene som oppgir noen språklige utfordringer. Den høyeste skåren (om lag 5,5) finner vi i gruppen som er moderate nyhetskonsumenter med en nasjonal orientering, disse oppgir i all hovedsak ingen språklige utfordringer når det gjelder å forstå nyhetssendinger på TV og norske aviser.

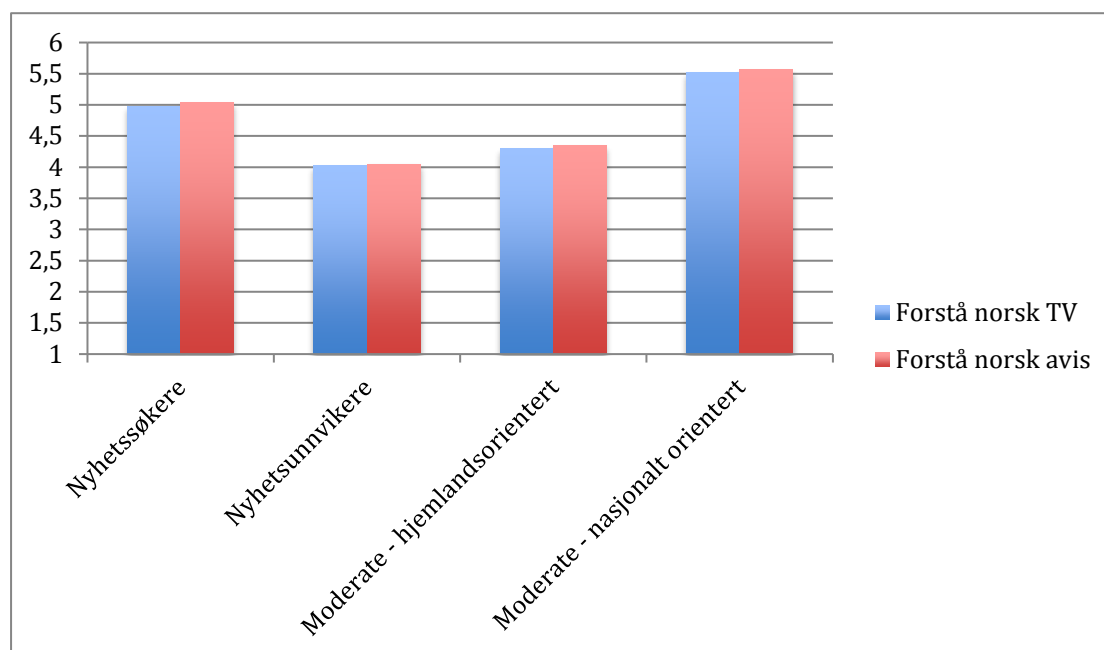

Figure 2

Nyhetsinteresse og politisk kunnskap

I likhet med Moe og Kleiven (2016) hadde vi også inkludert kunnskapsspørsmål knyttet til politikk i vårt spørreskjema. Disse var mer generelle enn de mer dagsaktuelle temaene til Moe og Kleiven (2016). De fem spørsmålene var:

- Hvem er Angela Merkel?
- Hva er Hamas?
- Hvem er Kristin Halvorsen?
- Hva måler PISA-undersøkelsen?
- Hvordan blir NRK finansiert?

Respondentene fikk fire valg for hvert spørsmål, hvor ett var riktig. Svarene ble deretter kombinert til en kunnskapsindeks hvor en maksskåre på 5 betyr at du har alle svarene riktig, og en minimumsskåre på 0 betyr at du ikke hadde noe riktig. I figur 3 vises gjennomsnittene for de ulike gruppene av nyhetsinteresse.

Heller ikke her er det overraskende at nyhetssøkerne og de nasjonalt orienterte moderate nyhetskonsumentene skårer vesentlig høyere enn de to andre gruppene. Igjen ser vi at det ikke nødvendigvis er hvor ekstremt opptatt du er av å følge med som betyr mest, men en kombinasjon av moderat til høy interesse koblet sammen med en nasjonal heller enn en hjemlandsorientering.

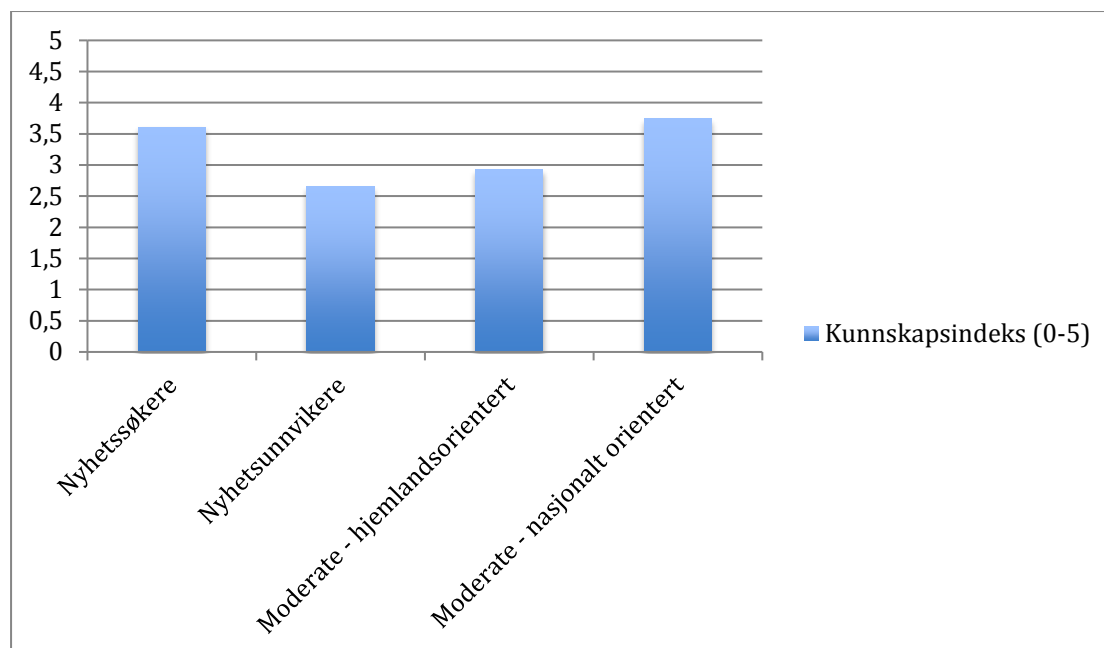

Figure 3

Politisk interesse, aktivitet og tillit

I datasettet har vi også en rekke indikatorer som måler tillit til sentrale samfunnsinstitusjoner, og respondentenes selvrapporterte grad av politisk aktivitet og interesse. Politisk interesse er målt på en skala fra 1=helt uinteressert, til 6=meget interessert, mens politisk aktivitet er en additiv indeks basert på 8 aktiviteter (fra deltakelse i facebook-aksjon til frivillig arbeid og aktiv deltakelse i religiøse organisasjoner). Her er høyest mulige skåre 8 (deltatt i alle) og den laveste 0 (ikke deltatt i noen). For både interesse og aktivitet er det en analyse av gjennomsnitt som vises under.

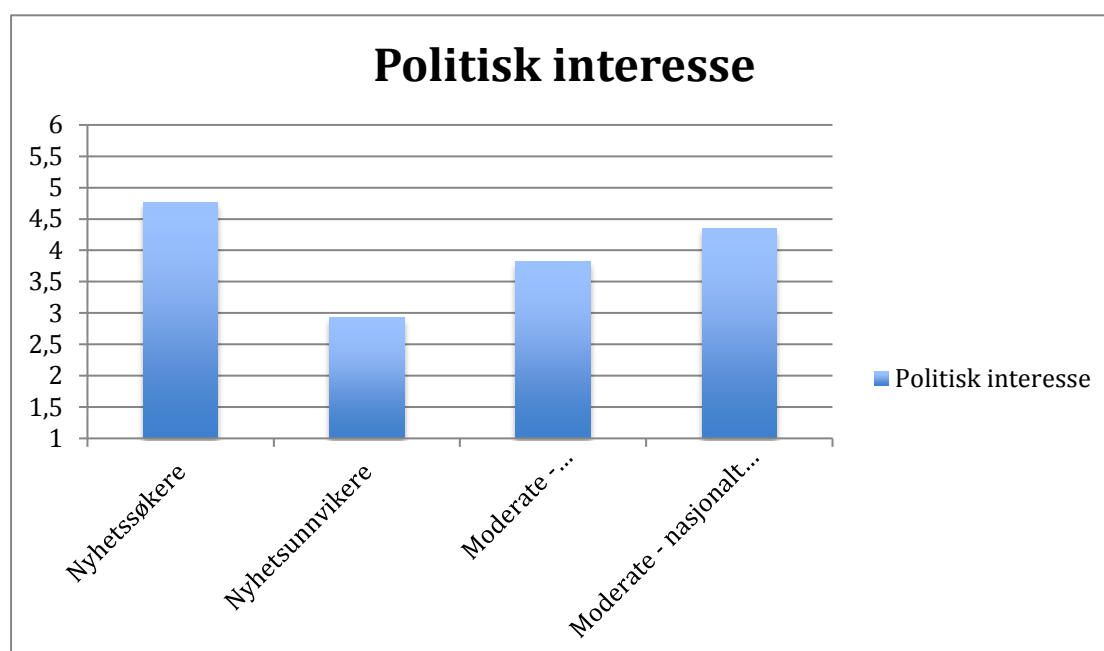

Figure 4

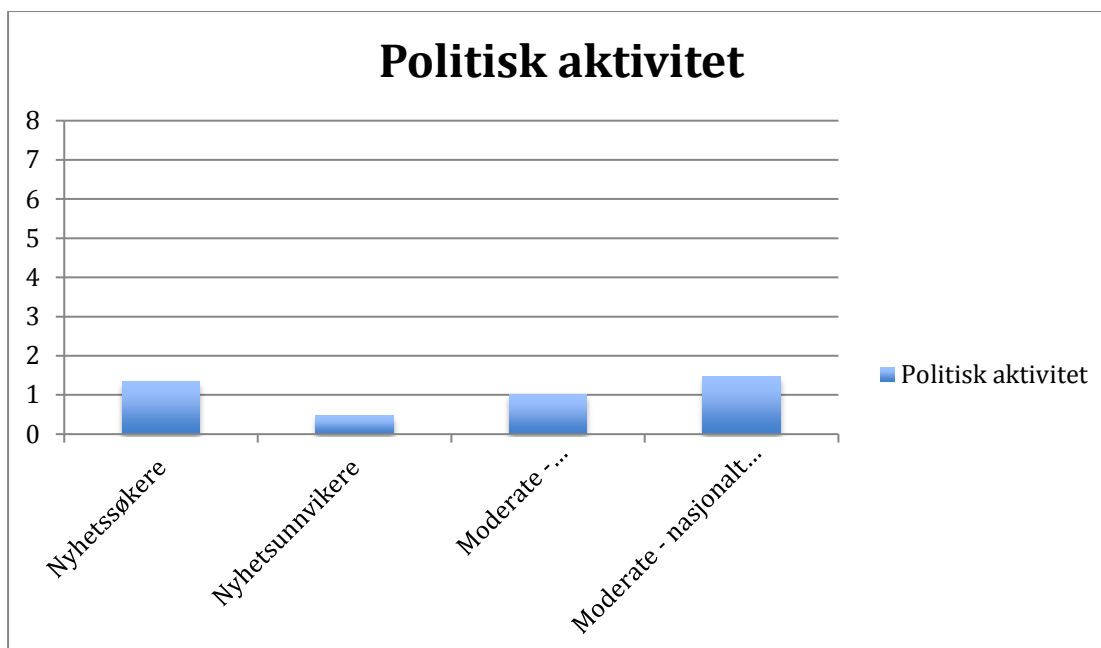

Figure 5

Begge analysene viser forventede fordelinger, nyhetssøkerne er både mest interesserte, og nest mest aktive (bare så vidt slått av de nasjonalt orienterte moderate), mens nyhetsunnvikerne generelt sier de er ganske uinteresserte i politikk og samfunns spørsmål, og har under 0,5 politiske aktiviteter i gjennomsnitt, de andre har alle over 1.

Når det gjelder tillit har vi en rekke indikatorer, og å vise alle gir liten mening her, også fordi mønsteret er relativt konsistent på tvers av indikatorene. Mønsteret er her også som forventet, nyhetssøkerne har generelt sett høyest tillit, mens nyhetsunnvikerne og de hjemlandsorienterte har noe lavere, bortsett fra for religiøse organisasjoner, hvor de nasjonalt orienterte er de med lavest tillit, mens de hjemlandsorienterte har nesten like høy tillit som nyhetssøkerne.

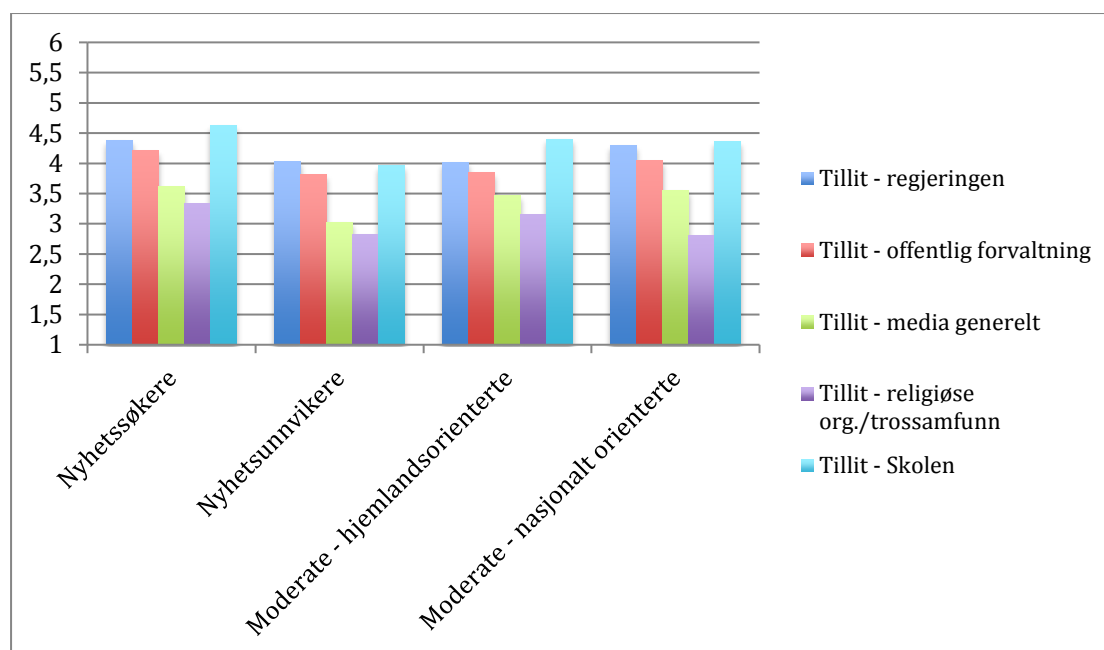

Figure 6

Interesse for ulike TV-programmer og clustertilhørighet

Det kan også være interessant å undersøke om det å tilhøre ulike clusterer når det gjelder interesse for nyhetskonsum kan forklare interesse for ulike typer av TV-innhold. Man kunne for eksempel tenke seg at nyhetsunnvikere i større grad enn andre grupper ville være interessert i mer underholdningspregede programmer på TV. I figur 4 under viser jeg resultatene av en analyse som sammenligner gjennomsnitt for selvoppgitt interesse for å se ulike programtyper på TV. Respondentene ble igjen bedt om å svare på en skal fra 1=Helt uinteressert til 6=Meget interessert.

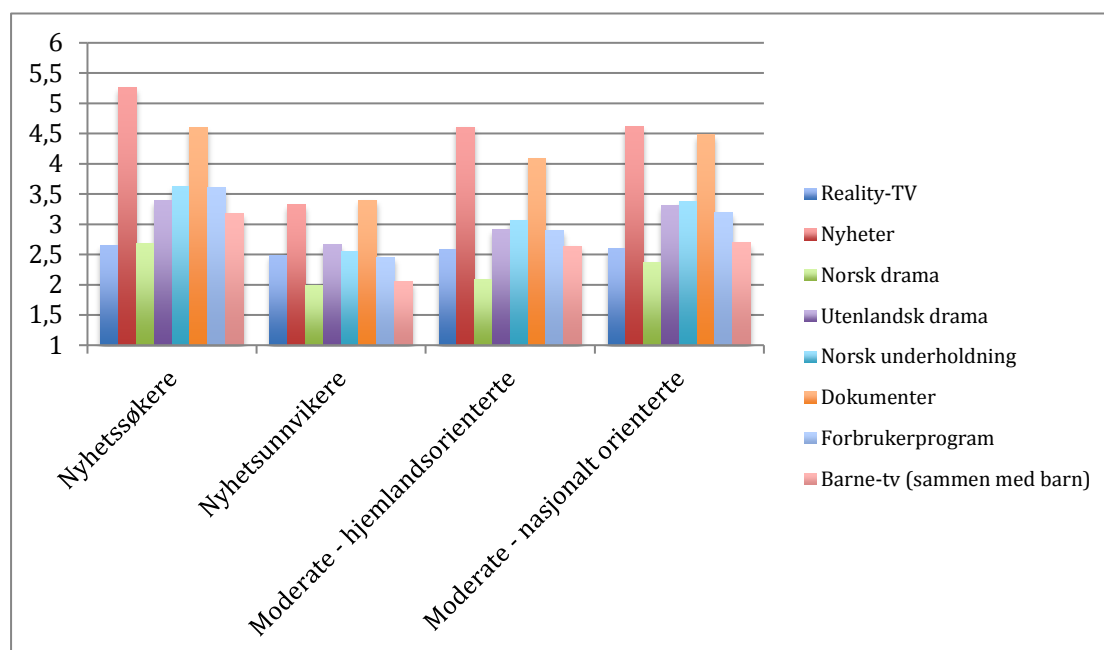

Figure 7

Det er tydelig å lese fra figur 4 at nyhetsunnvikere ikke bare er nyhetsunnvikere, men også til en viss grad medieunnvikere. Vi ser i stor grad det samme mønsteret gjenta seg for de ulike gruppene, det er først og fremst nivåene som er forskjellige. Altså kan det se ut som at det ikke er slik at nyhetsunnvikere heller bruker tiden på mer lette TV-programmer, som igjen fortrenger nyhetskonsumentet. Det er faktisk slik at det er interesse for nyheter og dokumentarer som er høyest i gruppen for nyhetsunnvikere, slik det også er i de andre gruppene. I lys av dette er det grunn til å revurdere om nyhetsunnvikere faktisk er det riktige ordet for gruppen, og at det heller er lav mediediett generelt som kjennetegner gruppen. Mer innsikt i dette vil imidlertid kreve analyser som faller utenfor rammene for dette notatet.

Det er heller ikke uten videre enkelt å sammenligne disse funnene med funnene til Moe og Kleiven (2016), men dersom vi likevel ser figur 4 og figur 1 opp mot tabell 3.2 i TFoU-rapporten, er det påfallende likheter. Også Moe og Kleiven finner at nyhetsunnvikere ikke har høyere interesse for mykere stoffkategorier som sport, kultur, underholdning, kjendiser, og forbrukerprogram enn de andre gruppene.

Mediebruk og clustertilhørighet

Hittil er det rapportert om sammenhengen mellom clustertilhørighet og en rekke andre variabler. Til slutt er det relevant å se på sammenhengen mellom clustertilhørighet og selvrapportert mediebruk. I datasettet har vi en rekke indikatorer som er egnet for slik sammenligning, og som kan fortelle oss om det faktisk er en sammenheng mellom hvor interessert man oppgir å være, eller hvor viktig det er å følge med på nyheter, og hva man faktisk sier at man gjør når det kommer til å rapportere egen mediebruk.

De første analysene dreier seg om hvor mange av de syv siste dagene man oppgir å ha brukt tv, radio eller avis. Analysene er gjennomsnittsanalyser hvor vi ser på hvor mange dager respondentene i de ulike clusterne gjennomsnittlig oppgir å ha brukt de tre mediene (maks 7. min. 0).

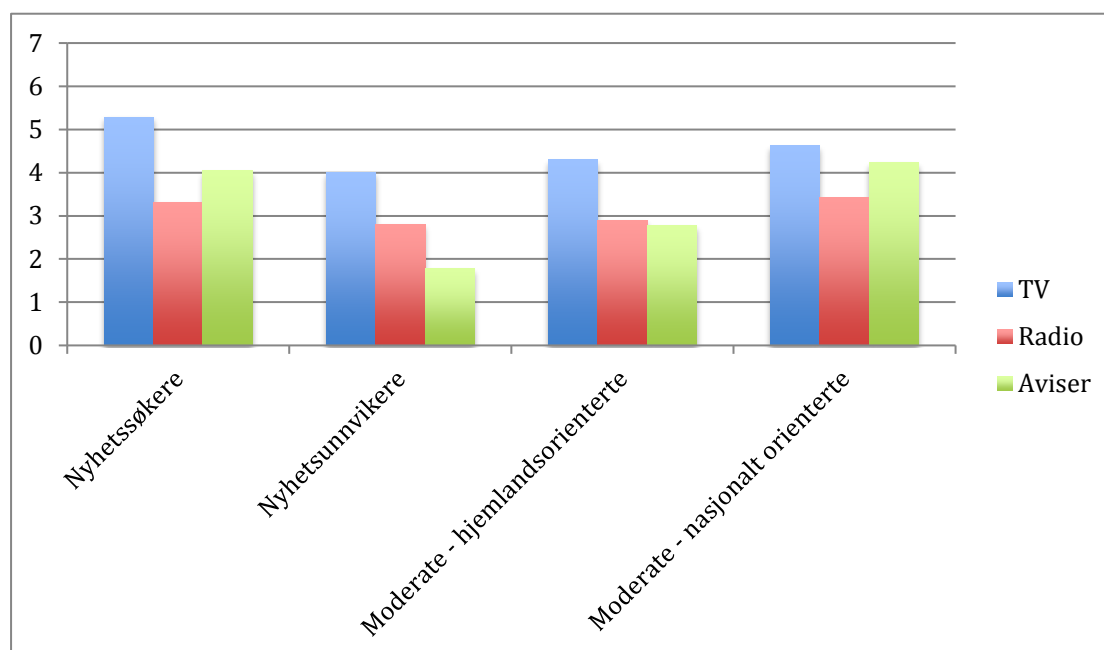

Figure 8

Som vi ser av figur 5 er det et forventet mønster som trer frem. Nyhetssøkerne har høyest mediebruk, bortsett fra på aviser hvor de nasjonalt orienterte ligger marginalt foran. Nyhetsunnvikerne har relativt høy tv-bruk, men svært lav avisbruk. Dette betyr mest sannsynlig at nyhetsunnvikerne reelt sett både er nyhetsunnvikere og til en viss grad medieunnvikere, i og med at avisbruk nok er tettere knyttet til nyheter enn TV som har et mer mangfoldig innhold.

Den siste analysen spør eksplisitt om nyhetsbruk i en rekke ulike kanaler, men her er det målt på følgende måte; daglig=1, ukentlig=2, sjeldnere=3 og aldri=4. Det vil si at jo lavere gjennomsnittsskåre, jo høyere nyhetsbruk i kanalen. Jeg har kjørt både gjennomsnittsanalyser (som i prinsippet ikke er korrekt siden vi ikke har en intervallskala), og krysstabeller. Begge disse tar imidlertid ekstremt stor plass og er ikke inkludert her. Funnene er imidlertid entydige og i tråd med tidligere funn fra notatet. Nyhetssøkerne har høyest bruk, og nyhetsunnvikerne lavest. Nærmest nyhetssøkerne er de moderate med nasjonal orientering, mens de hjemlandsorienterte er nærmere nyhetsunnvikerne.

Oppsummering

Dette notatet har vist mange av de samme tendensene som Moe og Kleiven (2016) fant, men det er verdt å merke seg at sammenligningene må tolkes med varsomhet fordi det er to ulike datasett med delvis ulike måter å måle både interesse for og bruk av nyhetsmedier. Notatet og analysene er i all hovedsak basert på premisser fra TFoU-rapporten, og kan ikke ses som et selvstendig forskningsarbeid som har arbeidet ut fra egne premisser og problemstillinger.

Jeg finner støtte for at det også er en liten andel av innvandrerbefolkningen som kan karakteriseres som nyhetsunnvikere, og at noe under halvparten er aktive nyhetssøkere. I tillegg kommer gruppen av moderate som har en norsk eller nasjonal orientering, som i mange henseende ligner nyhetssøkerne. Gruppen av moderate med en hjemlandsorientering har også relativt høy interesse for å følge med på nyheter.

Som nevnt i metoddelen bakerst i notatet bygger analysene på data fra de 11 største landgruppene av innvandrere i 2012, og dekker derfor bare om lag halvparten av det SSB kaller innvandrerbefolkningen. Sammen med de tidligere nevnte skjevhetene i materialet når det gjelder utvalgets sammensetning gjør dette at funnene ikke kan ses på som representative for innvandrerbefolkningen som helhet.

*Audun Beyer
Førsteamanuensis IMK, UiO
22.09.2016*

Vedlegg – Metode²

Formålet med undersøkelsen var å kartlegge mediebruk og samfunnsdeltakelse i innvandrerbefolkningen, definert som de 11 største landgruppene på det tidspunktet undersøkelsen ble gjennomført (eksl. Sverige). Undersøkelsen ble gjennomført i perioden 14. Juni – 13. September 2012 både postalt og CATI. Av bruttoutvalget på 5000 fikk vi 901 svar. Bruttoutvalget ble trukket fra Folkeregisteret. Det er vektet iht. SSB-tall per opprinnelsesland.

Utvalgsinformasjon

- Definisjon på innvandrerbefolkningen: 1) *Personer som er født i utlandet og som selv har innvandret til Norge (tidl. førstegenerasjon), og 2) personer som er født i Norge av to foreldre født i utlandet som har innvandret til Norge (tidl. andregenerasjon).*
- Utvalget på 5000 personer er trukket fra det Sentrale folkeregisteret ved Evry.
- Utvalget består av personer fra 11 opprinnelsesland, bestilt tilfeldig trukket og fordelt proporsjonalt på gruppe 1 og 2 innenfor hver gruppe
 - ⇒ Når det gjelder gruppe 2 er kun personer med foreldre fra samme opprinnelsesland inkludert (dvs. at personer som er barn av foreldre med ulike opprinnelsesland ikke er inkludert i utvalget, selv om ett eller begge foreldrenes opprinnelsesland inngår i de 11 aktuelle folkegruppene).
- Utvalget er trukket disproporsjonalt mtp. fordeling i den totale innvandrerbefolkningen (se grafikk side 5), for å sikre tilstrekkelig store respondentbaser per opprinnelsesland.
- Utvalget på 901 respondenter er vektet i etterkant, slik at hver befolkningsgruppe utgjør samme andel i utvalget som de gjør i virkeligheten (se befolkningstall side 6)
- Utvalget ble nummersatt via den automatiske løsningen til Match:IT (tidl. Lindorff Match), med en total treffprosent på 55 prosent. Treffprosenten varierte til dels mye fra land til land.

Metode og gjennomføring

- Undersøkelsen er gjennomført primært postalt, men respondentene har samtidig fått mulighet til å besvare telefonisk (CATI).
- Datainnsamlingen er gjennomført etter følgende opplegg:
 1. Hovedutsendelse i uke 23 (6. juni)
 2. CATI-oppfølgning i uke 24-26 (14. – 29. juni)
 - Alle respondenter som ikke hadde svart, og som vi hadde telefonnummer til, ble forsøkt ringt og fulgt opp. Prioritet var å få dem til å returnere skjemaet postalt, men med mulighet for telefonintervju der og da. Nye skjema ble sendt ut til dem som ville svare, men som av ulike årsaker ikke hadde skjema tilgjengelig.
 3. CATI-oppfølgning i uke 34-36 (23. august – 5. september)

² Metodeinformasjonen er hentet fra IPSOS som gjennomførte undersøkelsen. Utfyllende informasjon kan fås ved henvendelse til forfatteren av notatet.

- Alle respondenter som fortsatt ikke hadde svart, og som vi hadde telefonnummer til, ble forsøkt ringt, etter samme mønster som over.
- 4. CATI-oppfølging i uke 37 (12.-13. september)
 - Kun respondenter som hadde fått tilsendt nytt skjema i løpet av tidligere CATI-oppfølging ble ringt og minnet på å sende inn skjema.

Antall intervju og svarprosent per land

- Totalt ble det gjennomført 901 intervju, som tilsvarer en svarprosent på 18 %. Svarprosenten varierer til dels kraftig fra land til land (se grafikk side 6).
- Antall intervju per land ligger stort sett mellom 70 og 90, noe som er tilfredsstillende med tanke på å se på landene enkeltvis innenfor.
 - ⇒ To land peker seg ut i positiv retning; Russland (113 intervju) og Tyskland (139 intervju).
 - ⇒ To land peker seg ut i negativ retning; Sri Lanka (47 intervju) og Tyrkia (36 intervju). Disse anbefales kun benyttet som andel i total, ettersom enkeltrespondenter tillegges for stor vekt ved så små baser.

Språk

- Det ble på forhånd bestemt at det skulle intervjues på norsk og engelsk, samt 4 fremmedspråk. Disse språkene ble valgt basert på størrelsen på befolkningsgruppen, tilgjengelighet hos målgruppen og tidligere erfaring ved intervjuing hos Ipsos MMI.
 - ⇒ De fire aktuelle språkene var *urdu, somali, arabisk og polsk*.
- Ipsos MMI stod for oversettelsesarbeidet, med følgende progresjon:
 - ⇒ De aktuelle intervjuerne ga først sine innspill til det norske masterskjemaet, i møte med Audun Beyer fra UiO IMK.
 - ⇒ Hovedoversettelsene til de fire aktuelle fremmedspråkene ble deretter gjort hos oversettelsesbyrået Amesto.
 - ⇒ Disse ble deretter nøye gjennomgått og revidert av intervjuerne som skulle jobbe på de fremmedspråklige delene av datainnsamlingen, med spesiell vekt på ordvalg og språkflyt.
 - ⇒ De reviderte oversettelsene ble deretter kontrollert på nytt av nye intervjuere tilknyttet Ipsos MMI, med samme språkkompetanse. I noen tilfeller ble revisjonene også verifisert via Amesto.
- Det ble trukket ut 600 personer fra hvert av disse 4 opprinnelseslandene, slik at til sammen 2 400 personer fikk tilsendt 3 skjemaversjoner (og 3 følgebrev): Norsk, engelsk og urdu (pakistan)/arabisk (irak)/somalisk/polsk. De øvrige 7 gruppene fikk kun mulighet til å svare på norsk eller engelsk.

Avsluttende kommentarer til metode

Det ble lagt inn mye ressurser for at undersøkelsen skulle gi et så korrekt bilde som mulig, og nå så mange i bruttoutvalget som mulig. Likevel er det verdt å nevne flere ting som kan svekke undersøkelsen og som må tas i betraktning ved tolkning av resultatene. For det første har undersøkelsen en ganske lav svarprosent. Dette er i seg selv ikke nødvendigvis et problem, men det er grunn til å tro at frafallet fører til

systematiske skjevheter. For eksempel er gjennomsnittlig botid i Norge mye høyere i utvalget enn det er i populasjonen, og svært få valgte å benytte seg av muligheten til å svare på et annet språk enn norsk. Det kan tyde på at vi har nådd et utvalg som i større grad er integrert i når det gjelder språkkunnskaper og samfunnsdeltakelse. Det kan altså være grunn til å tro at det er større variasjon i populasjonen enn det som vises i dette utvalget.